

Vastaus aloitteeseen Resurssit ja toimintasuunnitelma oppilaille, joilla on paljon poissaoloja

Valmistelijat: Oppimisen ja hyvinvoinnin tuen palvelupäällikkö Anne Salmela, anne.salmela(at)sipoo.fi, vt. koulutusjohtaja Hannu Ollikainen, hannu.ollikainen(at)sipoo.fi, opetuspäällikkö Riikka Strandström, riikka.strandstrom(at)sipoo.fi

Liite 1: Aloite - Resurssit ja toimintasuunnitelma oppilaille, joilla on paljon poissaoloja

Liite 2: Sipoon poissaolomalli

Liite 3: Luonnos - Toimenpiteet oppilaan poissaolotilanteessa

Liite 4: Erityisopetuksen resursointivertailu

Aloitteen sisältö:

RKP:n valtuustoryhmän ja 21 muuta valtuutetun 20.3.2023 jättämässä valtuustoaloitteessa ehdotettiin, että sivistystoimi tutkii ja raportoi

- miten paljon vakavia ja pitkäaikaisia poissaoloja ja kotona opetusta saavia oppilaita kunnassamme on
- miten Sipoon malli käytännössä toimii ja minkälaisia tuloksia tätä käyttäen saamme.

Aloitteessa toivottiin myös seuraavia asioita

- jos Sipoon malli ei toimi, aloitteen tekijöille ehdotetaan toisia malleja, joita voidaan nopeasti ottaa käyttöön
- selonteko siitä, mitä muita mahdollisuuksia ja tarpeita sivistystoimi näkee, joka tukisi näitä oppilaita matkalla kohti eheää lähiopiskelua

Aloitteeseen liittyvää taustatietoa

1. Sipoolaisten lasten ja nuorten poissaolot

Alla olevassa taulukossa on yhteenveto oppilaista, jotka ovat olleet yli 20 päivää poissa syyslukukaudella 2022. Syyslukukaudella on noin 90 koulupäivää. Tilastoista puuttuvat oppilaat, joilla on PoL 18 § -päätös ja joilla on vain muuta läsnäolopäivä syyslukukaudella 2022.

vuosiluokka	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70->
1	7	0	0	0	0	0
2	10	1	0	0	0	0
3	8	0	0	0	0	0
4	5	2	0	0	1	0
5	19	0	1	0	0	0
6	21	5	0	1	1	0

7	32	2	2	1	1	1
8	34	19	4	4	5	2
9	38	23	13	7	2	2

2. Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §)

Perusopetuslain 18 § mukaisesti oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- 3) se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitetulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

2.1 Erityiset opetusjärjestelyt Sipoossa

Sipoossa erityisistä opetusjärjestelyistä linjataan Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirjassa. Joustoa oppilaan opiskeluun, opettamiseen ja arviointiin voidaan hakea myös PoL 18 § mukaisista erityisistä opetusjärjestelyistä. Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin perusopetuslaissa ja sen nojalla säädetään, jos se on perusteltua esim. oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Järjestelyjä ovat esim. koulupäivän lyhentäminen tai oppilaan vapauttaminen jostakin oppiaineesta tai oppiaineen osasta. Erityisiä opetusjärjestelyjä voidaan toteuttaa kaikilla tuen tasoilla ja järjestelyistä sovitaan huoltajien kanssa. Päätös erityisistä opetusjärjestelyistä edellyttää huoltajan kuulemista.

PoL 18 § mukaisesti tehtävät erityiset opetusjärjestelyt ovat lähtökohtaisesti väliaikaisia järjestelyjä. Opetusjärjestelyjen toimivuutta ja tuen riittävyttä tulee seurata ja arvioida riittävän usein yhteistyössä oppilaan, huoltajien, koulun ja oppilashuollon kanssa, jotta nähdään onko tuki ollut riittävä ja toimivatko opetusjärjestelyt käytännössä.

2.2 Osittain tai kokonaan muualla kuin koulussa tapahtuva opiskelu Sipoossa

Oppilaan koulupäivää voidaan tarvittaessa lyhentää, jolloin oppilas tekee osan opinnoistaan kotona, yhdessä sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että oppilas pystyisi mahdollisimman pian palaamaan kouluun ja noudattamaan oman opetusryhmänsä lukujärjestystä. Siksi päätös tehdään määräajaksi. Joissakin tapauksissa oppilas opiskelee tilapäisesti vain kotona.

Yleisen ja tehostetun tuen oppilailla PoL 18 § mukaisista erityisistä opetusjärjestelyistä tehdään aina erillinen hallintopäätös. Päätöksen tekee opetuspäällikkö, korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Päätös perustuu huoltajan hakemukseen, ja oppilaalle laadittuun pedagogiseen arvioon, jossa on kuvattu erityisten opetusjärjestelyiden tarve ja oppilaalle jo annettu tuki. Pedagogisen arvion liitteeksi tarvitaan aina asiantuntijalausunto. Kun päätös erityisistä

opetusjärjestelyistä on tehty, yleisen tai tehostetun tuen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa kuvataan miten opetus ja opiskelu toteutetaan käytännössä.

Erityisen tuen oppilailla PoL 18 § mukaisista erityisistä opetusjärjestelyistä päätetään erityisen tuen

päätöksen yhteydessä. Hallintopäätöksen erityisen tuen tarkistamisesta tekee opetuspäällikkö, korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Päätös perustuu huoltajan hakemukseen, ja oppilaalle laadittuun pedagogiseen selvitykseen, jossa on kuvattu erityisten opetusjärjestelyiden tarve ja oppilaalle jo annettu tuki. Pedagogisen selvityksen liitteeksi tarvitaan aina asiantuntijalausunto. Kun päätös erityisistä opetusjärjestelyistä on tehty, kirjataan oppilaan HOJKSiin, miten opetus ja opiskelu toteutetaan käytännössä.

2.3 PoL 18 § -päätökset Sipoossa lukuvuonna 2022-2023

Yhteensä 43 perusopetuksen oppilaalle on tehty opetuspäällikön toimesta määräaikainen päätös erityisistä opetusjärjestelyistä lukuvuoden 2022-2023 aikana. Joillekin oppilaille on tehty useampi päätös lukuvuoden aikana. Päätöksen syyt vaihtelevat vakavasta sairaudesta (esim. syöpä) psykososiaalisiin syihin (vakavat psyykkiset ongelmat, ahdistuneisuus, motivaation puute, tulehtuneet suhteet koulukavereihin, yksinäisyys). Tämä tarkoittaa, että kaikki oppilaat, joille on tehty päätös erityisistä opetusjärjestelyistä, eivät automaattisesti kuulu oppilasryhmään, jolla on ongelmallisen paljon poissaoloja. Yleensä noin 2-5 tapausta kuuluu vakaviin sairauksiin, kun taas noin 35-38 kuuluu jälkimmäiseen luokkaan.

vuosiluokka	oppilaat, joilla on PoL 18 § - päätös
1	1
2	1
3	-
4	3
5	2
6	7
7	7
8	11
9	10
valmistava opetus	1

Lähes kaikki oppilaat, joille on tehty PoL 18 § -päätös, tarvitsevat lyhennettyjä koulupäiviä ja/tai -viikkoja, jotta oppilas ei kuormittuisi tai stressaantuisi, mikä puolestaan vaikeuttaa tunteiden säätelyä ja voi johtaa tunnepurkauksiin tai ei-toivottuun käyttäytymiseen, aggressiivisuuden

lisääntymiseen. PoL 18 § -päätös tarkoittaa turvallisempaa koulupäivää oppilaalle itselleen ja muille opetusryhmän oppilaille.

3. Poissaoloihin puuttuminen

3.1 Koulupoissaolojen ennaltaehkäisy

Poissaoloja ehkäisee koulun yhteisöllinen hyvinvointityö, kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ, kodin ja koulun yhteistyö sekä oppilaiden osallisuutta vahvistava toimintakulttuuri.

3.2 Poissaoloihin puuttuminen Sipoossa lukuvuonna 2022-2023

Olennaista on poissaoloihin puuttuminen mahdollisimman varhain. Sipoon kouluilla on yhteinen toimintamalli poissaolojen seurantaan ja puuttumiseen. Opettaja seuraa ryhmänsä/luokkansa oppilaiden poissaoloja ja keskustelelee tarvittaessa oppilaan ja huoltajan kanssa huolta herättävistä poissaoloista. Mikäli poissaolot jatkuvat, käynnistetään yhteistyö opiskeluhuollon kanssa. Mikäli tukitoimet (oppimisen tuki ja yksilökohtainen opiskeluhoito) eivät auta ja poissaolot jatkuvat, tehdään sosiaalihoitolaian mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus. (Liite 2: Sipoon nykyinen poissaolomalli)

3.3 Poissaoloihin puuttuminen 1.8.2023 alkaen

Perusopetuslain 26 § muutos astuu voimaan 1.8.2023. Opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Sipoossa otetaan tuolloin käyttöön yhdeksän kunnan yhteisessä Sitouttavan kouluyhteistyön -hankkeessa kehitetty Toimenpiteet oppilaan poissaolotilanteissa – malli, jossa on kuvattu portaittain poissaolojen seuranta sekä toimenpiteet eri tilanteissa poissaolojen vähentämiseksi ja läsnäolon vahvistamiseksi. Mallin luonnos on liitteenä 3: Luonnos Toimenpiteet oppilaan poissaolotilanteessa.

3.4 Koulupoissaolojen taustalla olevia syitä

Kun oppilaan poissaolot huolestuttavat, on tärkeää kartoittaa monipuolisesti oppilaan kokonaistilannetta sekä poissaolojen taustatekijöitä ja syitä. Oppilas voi jäädä pois koulusta mm. seuraavista syistä

- pelot, ahdistus, masennus: tarve välttää kouluun liittyviä kielteisiä tunnetiloja tai tilanteita tai oppilaan yleisesti ahdistunut/ masentunut olo
- psykosomaattiset oireet (päänsärky, vatsakipu)
- traumaattiset kokemukset
- kiusaaminen
- yksinäisyys
- oppimisvaikeudet
- vuorokausirytmien häiriöt
- motivaation puute, omaehtoisuus, välinpitämätön asenne koulua kohtaan, koulun ulkopuolinen kaveripiiri, jonka seura houkuttelee enemmän kuin koulunkäynti
- perhetilanne, oppilasta tarvitaan kotona esim. huolehtimaan nuoremmista sisaruksista tai kotitöistä
- sairaudet

Usein poissaolon syyt ovat usein moninaisia ja toisiinsa liittyviä, siksi oppilaan tueksi tarvitaan säännöllistä moniammatillista yhteistyötä.

Koti ja koulu tukevat yhteistyössä oppilaan oppimista ja hyvinvointia. Toimiva vuorovaikutus ja yhteinen ymmärrys oppilaan kokonaistilanteesta on parasta tukea koulunkäynnille.

Myös vanhemmat tarvitsevat tukea, koska lapsen koulua käymättömyys kuormittaa koko perhettä.

3.5 Opetukseen sitomaton henkilöstö Sipoossa

Opetukseen sitomaton henkilöstö, jolla on aikaa kohdata nuoria kouluarjessa, on osoittautunut tarpeelliseksi resurssiksi. Tähän asti hankerahoituksella toteutunut kouluvalmentajatoiminta jatkuu elokuusta 2023 kunnan omalla rahoituksella: yksi valmentaja, jonka työaika jakautuu usealle koululle. Tarvetta olisi saada jokaiseen yläkouluun oma kouluvalmentaja.

Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriön hankerahoituksella palkataan lukuvuodeksi 2023-2024 kaksi määräaikaista yhteisökasvattajaa, toinen Nikkilän Sydämeen ja toinen Miilille Söderkullaan.

3.6 Tutkimuksen ja käytännön kokemuksen perusteella toimiviksi osoittautuneet opetusjärjestelyt sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimet oppilaalle, jolla on paljon poissaoloja

- 1) Oppilaan opetuksesta vastaavat samat 1–2 opettajaa, jotka ovat paikalla opettamassa jokaisena koulupäivänä.
- 2) Oppilaalla on koulussa oma tukikohta/luokka/opiskelutila, joka on helposti saavutettava: tilaan on helppo löytää, tilaan voi tulla oman aikataulun mukaisesti, tilaan voi tulla välttämättömät ihmismäärät ja ruuhkat. Opetusta voidaan järjestää myös koulun ulkopuolisissa tiloissa esim. kirjastossa tai muissa rauhallisemmissa paikoissa.
- 3) Oppilaalle laaditaan oma henkilökohtainen suunnitelma (oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) yhteistyössä perheen ja tukiverkoston kanssa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan konkreettiset tavoitteet ja tukitoimet tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteuttamiskelpoisessa suunnitelmassa varaudutaan myös takapakkeihin ja ymmärretään, että oppilas etenee kohti säännöllisempää koulunkäyntiä pienin askelin. On hyvä sopia ennakkoon, mitä voi tehdä, jos ahdistus käy liian vaikeaksi tunnin tai koulupäivän aikana. Pitkän tähtäimen tavoite on paluu omaan luokkaan.

Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti moniammatillisessa yhteistyössä (noin kerran kuukaudessa). Seurantatapaamisissa arvioidaan, onko tuki ollut riittävää, mitkä tukitoimet ovat olleet toimivia, tarvitaanko uusia tukitoimia. Samalla tuodaan esille oppilaan onnistumisia ja edistymistä.

- 4) Oppilaalla on oma lukujärjestys, johon koulupäivien sisältö ja pituus on suunniteltu oppilaan jaksamisen ja muiden erityistarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on omat

oppimispaketit, joiden avulla hän voi opiskella yhtä tai useampaa oppiainetta kerrallaan koulussa ja kotona. Opintojen etenemiseen on tehty selkeä aikataulut.

5) Joustavat opetusjärjestelyt

- Eriyttäminen
- Erityiset painoalueet: Opiskelun erityiset painoalueet muodostetaan opetussuunnitelmassa määritellyistä, oman vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä eli ns. ydinsisällöistä. Erityiset painoalueet helpottavat opintojen etenemistä haastavan elämänvaiheen aikana. Keskittyminen perusasioihin säästää oppilaan voimavaroja, ja hän jaksaa mahdollisesti kiinnostua muista oppiaineista.
- Vuosiluokkiin sitomaton opetus, eli oman opinto-ohjelman mukaan opiskelu mahdollistaa jouston opintoihin käytettävissä olevan ajan suhteen. Oppilas voi siis edetä joissakin opinnoissa hitaammin kuin vuosiluokittain opiskeltaessa. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun avulla voidaan välttää jo suoritettujen opintojen raukeaminen, mikä muuten tapahtuu oppilaan jäädessä luokalleen.
- Erityiset opetusjärjestelyt PoL 18 §: Joustoa oppilaan opiskeluun, opettamiseen ja arviointiin voidaan hakea myös erityisistä opetusjärjestelyistä esim. lyhentämällä koulupäivää
- Arviointi: Mikäli oppilaan yksilöllisen suunnitelman mukaiset opinnot etenevät opetussuunnitelman yleisten tavoitteiden mukaisesti, voi oppilas tavoitella hyviä arvosanoja joustavien opetusjärjestelyjen ja monipuolisen arvioinnin avulla

6) Oppilaan on mahdollista saada tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, oppilaanohjausta sekä oppilashuollon palveluita.

3.7 Vaihtoehtoisia malleja järjestää opetus oppilaille, joilla on paljon poissaoloja

Klinikkamalli: Resurssiopettajalla on varattuna päivittäin 3x75min opetusta vuosiluokkien 7–9 oppilaille, jotka käyvät epäsäännöllisesti koulua. Resurssiopettaja vastaa yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa oppilaiden pedagogisista asiakirjoista. Tällainen malli on ollut käytössä lukuvuonna 2022-2023 Sipoonjoen yhtenäiskoulussa. Malliin tarvittava resurssi on otettu koululle myönnetystä tuntikehyksestä.

Haavimalli: Oma opettaja ja ohjaaja vuosiluokkien 6–9 oppilaille, jotka käyvät epäsäännöllisesti koulua (luokanopettajamalli siirrettynä yläkouluun). Luokalla opiskelevat oppilaat voivat olla millä tuen tasolla tahansa (erityisen tuen pienluokalla oppilaiden tuen taso pitää olla erityinen tuki, jos kyseessä on oppilaan pääasiallinen opetusryhmä). Tällainen malli on ollut käytössä lukuvuonna 2022-2023 Sipoolahden koulussa. Malliin tarvittava resurssi on otettu koululle myönnetystä tuntikehyksestä.

OTE-malli (Helsinki, yht. 47000 perusopetuksen oppilasta): Helsingissä on viisi Opettaja -ohjaaja – työparia. Opettajat ovat laaja-alaisia erityisopettajia ja ohjaajat ovat lastensuojelun tehostetun perhetyön tekijöitä. Otteen aikana oppilaan koulunkäyntiä tuetaan erilaisilla joustavilla ja yksilöllisillä pedagogisilla ratkaisuilla sekä koulunkäyntiä tukevalla perhetyöllä. Opetus järjestetään alueen kouluissa ryhmämuotoisesti huomioiden jokaisen oppilaan psyykinen vointi.

Turun malli: Opettaja-ohjaaja – työpari vastaa 15 oppilaan opetusryhmästä.

Yhteenveto

Sipoossa otetaan koekäyttöön Klinikkamalli, joka on tarkoitettu niille vuosiluokkien 7-9 tai yhtenäiskoulussa 6-9 oppilaille, jotka käyvät epäsäännöllisesti koulua. Resurssiopettaja vastaa yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa oppilaiden pedagogisista asiakirjoista. Resurssiopettaja, aineenopettajat ja erityisopettajat vastaavat oppilaille laadittavista oppimis-/tehtäväpaketeista, joita oppilas tekee osittain myös kotona. Oppimis-/tehtäväpakettien suorittamisen myötä oppilas saa suoritettua peruskoulun oppimäärän ja hän saavuttaa jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opintoihin hakeutumiseksi.

Klinikkamallia kokeillaan lukuvuoden 2023-2024 aikana Sipoonjoen yhtenäiskoulussa ja Kungsvägens skolanissa. Malliin tarvittava opetustuntiresurssi huomioidaan TA2024:n valmistelussa. Sipoon kunta kerää lisää tietoa oppilaiden poissaoloista lukuvuoden 2023-2024 aikana, jotta voimme paremmin seurata oppilaiden poissaoloja ja selvittää poissaolojen syyt.

Päätösehdotus

Suomenkielinen koulutusjaosto päättää antaa valmistelun mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen sivistysvaliokunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle ja valtuustolle.

*****

Svar på motion om resurser och åtgärdsplan för elever med hög frånvaro och problem med skolnärvaro.

Beredare: servicechef för lärande och välmående Anne Salmela, anne.salmela(at)sipoo.fi, tf. utbildningsdirektör Hannu Ollikainen, hannu.ollikainen(at)sipoo.fi, undervisningschef Riikka Strandström, riikka.strandstrom(at)sipoo.fi

Bilaga 1: Motion resurser och åtgärdsplan för elever med hög frånvaro och problem med skolnärvaro

Bilaga 2: Sibbos modell för ingripande i skolfrånvaro

Bilaga 3: Utkast till modell för ingripande i skolfrånvaro 1.8.2023 (på finska)

Bilaga 4: Jämförelse av specialundervisning

Motionens innehåll:

I fullmäktiges motion föreslogs att bildningsväsendet utreder och rapporterar

- hur många allvarliga och långvariga frånvaron och elever i hemundervisning det finns i vår kommun
- hur Sibbos modell fungerar i praktiken och vilken typ av resultat vi får med den.

I motionen efterlystes också följande

- om Sibbo-modellen inte fungerar föreslås andra modeller som snabbt kan implementeras
- en rapport om vilka andra möjligheter och behov bildningen ser som skulle stödja dessa elever på vägen till en obruten närundervisning

Bakgrundsinformation relaterad till motionen

1. Barn och ungas frånvaro i Sibbo

I tabellen nedan sammanfattas antalet elever med över 20 dagar frånvaro under höstterminen 2022. Höstterminen har ca 90 skoldagar. Från statistiken saknas barn, som har GrUL18§ och som har haft endast några dagar närvaro under höstterminen.

ÅK	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70->
1	7	0	0	0	0	0
2	10	1	0	0	0	0
3	8	0	0	0	0	0
4	5	2	0	0	1	0
5	19	0	1	0	0	0
6	21	5	0	1	1	0
7	32	2	2	1	1	1
8	34	19	4	4	5	2
9	38	23	13	7	2	2

2. Särskilda undervisningsarrangemang (GrUL 18 §)

Studierna för en elev kan delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om

- 1) eleven anses till någon del redan ha kunskaper och färdigheter som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs,
- 2) det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att eleven skall genomgå den grundläggande utbildningens lärokurs, eller
- 3) detta är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Om elevens vårdnadshavare inte har gjort en framställning om att elevens studier skall ordnas så som avses i 1 mom. eller föreskrivs med stöd av nämnda moment, skall elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd innan ett beslut fattas.

2.1 Särskilda undervisningsarrangemang i Sibbo

I Sibbo beskrivs särskilda undervisningsarrangemang i handboken om stöd för lärande och skolgång. Flexibilitet för elevens studier, undervisning och bedömning kan också sökas genom särskilda undervisningsarrangemang enligt GrUL 18 §. Elevens studier kan delvis organiseras på annat sätt än vad som beskrivs i lagen om grundläggande utbildning om det är motiverat till exempel pga elevens hälsa. Arrangemangen omfattar till exempel förkortad skoldag eller befriandet av en elev från ett läroämne eller en del av ett läroämne. Särskilda undervisningsarrangemang kan ordnas på alla stödnivåer och man kommer överens med vårdnadshavarna om dessa. Ett beslut om särskilda undervisningsarrangemang kräver att vårdnadshavarna blivit hörda.

Särskilda undervisningsarrangemang enligt GrUL 18 § är som regel tillfälliga arrangemang. Undervisningsarrangemangens funktion och stödets tillräcklighet ska följas upp och bedömas tillräckligt ofta i samarbete med eleven, vårdnadshavarna, skolan och elevvården för att se om stödet har varit tillräckligt och om undervisningsarrangemangen fungerar i praktiken.

2.2 Studier som helt eller delvis sker utanför skolan i Sibbo

Vid behov kan elevens skoldag förkortas, varvid eleven genomför en del av sina studier hemma på ett gemensamt överenskommet sätt. Målet är att eleven ska kunna återvända till skolan så snart som möjligt och följa läsordningen i sin egen undervisningsgrupp. Därför är beslutet tidsbundet. I vissa fall studerar eleven tillfälligt endast hemma.

För elever inom allmänt eller intensifierat stöd fattas alltid ett separat förvaltningsbeslut om GrUL 18 § särskilda undervisningsarrangemang. Beslutet fattas av undervisningschefen för högst tre månader i taget. Beslutet grundar sig på vårdnadshavarens ansökan och den pedagogiska bedömning som gjorts för eleven och som beskriver behovet av särskilda undervisningsarrangemang och det stöd som eleven redan har fått. Som bilaga till den pedagogiska bedömningen behövs alltid ett expertutlåtande. När beslutet om särskilda undervisningsarrangemang har fattats utarbetas en plan för lärande som beskriver hur undervisning och studierna genomförs i praktiken.

För elever inom särskilt stöd görs beslut om GrUL18§ särskilda undervisningsarrangemang i samband med ett beslut om granskning av särskilt stöd. Beslutet görs av undervisningschefen för högst tre månader i taget. Beslutet grundar sig på vårdnadshavarens ansökan och den pedagogiska utredningen som gjorts för eleven och som beskriver behovet av särskilda undervisningsarrangemang och det stöd som eleven redan har fått. Som bilaga till den pedagogiska utredningen behövs alltid ett expertutlåtande. När beslutet om särskilda undervisningsarrangemang har fattats antecknas i elevens IP hur undervisning och studierna genomförs i praktiken.

2.3 GrUL 18 § -beslut i Sibbo i läsåret 2022-2023

Totalt har 43 enskilda elever inom grundläggande utbildning fått ett tillfälligt beslut av undervisningschefen om särskilda undervisningsarrangemang under läsåret 2022-2023. För en del elever har flera beslut fattats under läsåret. Orsaken till beslutet varierar från allvarlig sjukdom

(t.ex. cancer) till psykosociala orsaker (svåra psykiska problem, ångest, brist på motivation, inflammerade relationer med skolkamrater, ensamhet). Detta betyder att alla elever med beslut om särskilda undervisningsarrangemang hör inte automatiskt till kategorin elever med problematisk skolfrånvaro. I regel brukar ca 2-5 fall hör till kategorin allvarlig sjukdom medan ca 35-38 hör till den senare kategorin.

årskurs	elever som har GrUL 18 § -beslut
1	1
2	1
3	-
4	3
5	2
6	7
7	7
8	11
9	10
förberedande utbildning	1

Nästan alla elever för vilka ett GrUL 18 § -beslut har fattats har behov för en kortare skoldagar och/eller veckor för att inte bli överbelastade och stressade, vilket i sin tur försvårar känsloregleringen och kan leda till känsloutbrott eller osakligt beteende.

GrUL 18 § beslutet medför en tryggare skoldag för eleven själv och övriga elever.

3. Att ingripa i frånvaron

3.1 Förebyggande av skolfrånvaro

Frånvaro förebyggs av skolans gemensamma elevvårdsarbete, arbete mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld, samarbete mellan hem och skola samt en verksamhetskultur som stärker elevernas delaktighet.

3.2 Ingripande i frånvaro i Sibbo under läsåret 2022-2023

Det är viktigt att åtgärda frånvaron så tidigt som möjligt. Skolorna i Sibbo har en gemensam verksamhetsmodell för att övervaka och åtgärda frånvaro. Läraren övervakar elevernas frånvaro i sin grupp/klass och diskuterar vid behov med eleven och vårdnadshavare om frånvaro som väcker oro. Om frånvaron fortsätter inleds samarbete med elevvården. Om stödåtgärderna (stöd för

lärande och individuellt elevvårdsarbete) inte hjälper och frånvaron fortsätter görs en kontaktbegäran enligt socialvårdslagen eller en barnskyddsanmälan. Nuvarande modell hittas i Bilaga 2: Sibbos modell för ingripande i skolfrånvaro.

3.3 Ingripande i frånvaro från och med 1.8.2023

Ändringen av 26 § lagen om grundläggande utbildning träder i kraft den 1 augusti 2023.

Utbildningsanordnaren ska förebygga frånvaro av eleven som deltar i grundutbildningen samt bevaka och ingripa på ett planerat sätt. I Sibbo tas då i bruk den modellen som nio kommuner tillsammans har utvecklat inom projektet Engagerande arbete i skolgemenskapen.

Åtgärder för skofrånvaro - modellen beskriver steg för steg frånvarouppföljning och åtgärder i olika situationer för att minska frånvaron och stärka närvaro. Ett utkast till modellen hittas i bilaga 3: Utkast till modell för ingripande i skolfrånvaro 1.8.2023 (på finska)

3.4 Orsaker bakom skolfrånvaro

När en elevs frånvaro väcker oro är det viktigt att på ett övergripande sätt kartlägga elevens helhetssituation samt bakgrundsfaktorer och orsaker till frånvaron. Orsaker till frånvaron är t.ex. följande:

- rädsla, ångest, depression: behovet av att undvika negativa känslotillstånd eller situationer relaterade till skolan eller en allmän känsla av ångest/depression
- psykosomatiska symtom (huvudvärk, magvärk)
- traumatiska upplevelser
- trakasserier
- ensamhet
- inlärningssvårigheter
- störningar i dygnsrytmen
- brist på motivation, egenvilja, likgiltig inställning till skolan, en kompiskrets utanför skolan, vars sällskap är mer attraktivt än att gå i skolan
- familjesituation: eleven behövs hemma, t ex för att ta hand om yngre syskon eller hushållsarbete
- sjukdomar

Ofta är orsakerna till frånvaron mångsidiga och sammankopplade med varandra och det behövs multiprofessionellt samarbete för att stöda eleven och skolgången.

Elevens lärande och välbefinnande stöds i samarbete mellan hemmet och skolan. En fungerande dialog och gemensam förståelse om elevens helhetssituation stöder elevens skolgång på bästa möjliga sätt.

Även föräldrar behöver stöd, eftersom barnets skolfrånvaro belastar hela familjen.

3.5 Nya personal till skolan

Personal som inte är bunden till undervisningen, som har tid att träffa unga i vardagen i skolan, har visat sig vara en nödvändig resurs. Skolcoachverksamheten, som hittills genomförts med projektmedel, fortsätter från augusti 2023 med kommunens egen finansiering: en person vars

arbetstid är uppdelad på flera skolor. Det skulle behövas en skolcoach i varje skola med klasser 7-9.

Med undervisnings- och kulturministeriets projektfinansiering anställs två samhällspedagoger, en för Nickby Hjärta och en för Miili i Söderkulla, för läsåret 2023-24.

3.6 Undervisningsarrangemang och stödåtgärder för skolgången som har visat sig fungera för elever med hög frånvaro, baserat på forskning och praktisk erfarenhet

- 1) Samma 1–2 ansvariga lärare undervisar eleven alla skoldagar
- 2) Eleven har en egen klass/studieplats på skolan som är trygg, lugn och lätt att nå: platsen är lätt att hitta, eleven kan komma till platsen enligt sitt eget schema och det är möjligt att undvika större antal människor och stora elevmängden. Undervisningen kan också anordnas utanför skolan, t ex på biblioteket.
- 3) En personlig plan (plan för lärande eller IP) utarbetas för eleven i samarbete med familjen och stödnätverket. Planen beskriver elevens konkreta mål och stödåtgärder för att nå målen. En genomförbar plan tar också hänsyn till bakslag och accepterar att eleven går framåt mot mer regelbunden skolgång i små steg. (Det är bra att i förväg komma överens om vad som kan göras om ångesten blir för jobbig under lektionen eller under skoldagen.) Det långsiktiga målet är att återgå till sin egen klass.

Planen följs upp regelbundet i multiprofessionellt samarbete (ungefär en gång i månaden). Vid uppföljningsmöten bedöms om stödet har varit tillräckligt, vilka stödåtgärder som varit effektiva, om det behövs nya stödinsatser. Samtidigt lyfts elevens framgångar och framsteg fram.

- 4) Eleven har en egen läsordning, där skoldagarnas innehåll och längd planeras efter elevens ork och andra särskilda behov. Eleven har sina egna studiepaket som gör att hen kan läsa ett eller flera ämnen åt gången i skolan och hemma. Ett tydligt schema har gjorts för hur studierna fortskrider.
- 5) Flexibla undervisningsarrangemang
  - Differentiering
  - De särskilda prioriterade områdena för studierna utgörs av det mest centrala innehållet för den egna årskursen som definierats i läroplanen, kärninnehållet. Särskilda prioriterade områden bidrar till studieframgången under ett utmanande skede av livet. Genom att koncentrera sig på det mest väsentliga har eleven kvar resurser för att bli starkare och möjligen också ha ork och intresse för andra läroämnen.
  - Årskursintegrerad undervisning möjliggör flexibilitet i den tid som används till studierna. Eleven kan gå framåt långsammare i vissa studier än i det årskursbaserade systemet. Med hjälp av årskursintegrerade studier kan man undvika att redan genomförda studier inte räknas tillgodo, vilket annars sker om eleven stannar kvar på årskursen

- Särskilda undervisningsarrangemang GrUL 18 §: Flexibilitet i elevens studier, undervisning och bedömning kan också ordnas med hjälp av särskilda undervisningsarrangemang, t.ex. genom att förkorta skoldagen
  - Bedömning: Om skraddarsyddna studierna framskrider enligt allmänna mål är det möjligt för eleven att eftersträva också goda vitsord med hjälp av flexibla undervisningsarrangemang och en mångsidig bedömning
- 6) Det är möjligt för eleven att få/eleven har rätt att få stödundervisning, specialundervisning på deltid, elevhandledning och elevvård.

3.7 Alternativa modeller för att organisera undervisning för elever med hög frånvaro

Klinikmodell: Resursläraren har 3 x 75-minuterslektioner schemalagda dagligen för elever i årskurs 7–9 som går oregelbundet i skolan. Resursläraren ansvarar tillsammans med specialläraren för elevernas pedagogiska dokument. Modellen har varit i bruk läsåret 2022-2023 på Sipoonjoen yhtenäiskoulu. Resursen som behövs för modellen tas från den tidsram som tilldelats skolan.

Haavi-modell: Egen lärare och handledare för elever i årskurs 6–9 som går oregelbundet i skolan (klassläroarmodell överförd till högre årskurser). Eleven kan studera i Haavi-klassen oberoende av elevens stödnivå (i en liten klass med särskilt stöd ska stödnivån för elever vara särskilt stöd om det är elevens huvudsakliga undervisningsgrupp). Modellen har varit i bruk läsåret 2022-2023 på Sipolahti skola. Resursen som behövs för modellen tas från timresursen som tilldelats skolan.

OTE-modell (Helsingfors, totalt 47 000 grundskoleelever): I Helsingfors finns fem Lärare - handledare - arbetspar. Lärarna är erfarna specialpedagoger och handledarna arbetar i intensifierat familjearbete. Under OTE-tiden stöds elevens skolgång med olika flexibla och individuella pedagogiska lösningar samt familjearbete som stöder skolgången. Undervisningen ordnas i skolan i en skild grupp enligt elevernas egna förutsättningar och mående.

Åbo modell: Lärare-handledare - arbetspar ansvarar för en undervisningsgrupp på 15 elever.

Sammanfattning

Sibbo kommun kommer att pröva Klinikmodellen, som är avsedd för de elever i årskurs 7-9 eller i enhetsskola årskurs 6-9 som går oregelbundet i skolan. Resursläraren ansvarar tillsammans med specialläraren för elevernas pedagogiska utredningar. Resursläraren, ämneslärarna och speciallärarna ansvarar tillsammans för de studiepaket som utarbetats för eleven. Eleven gör studiepaketen i skolan men också delvis hemma. Genom att fylla i studiepaket fullföljer eleven grundskolans läroplan och uppnår möjligheten att söka till utbildning på andra stadiet.

Klinikmodellen kommer att prövas under läsåret 2023-2024 i Sipoonjoen yhtenäiskoulu och i Kungsvägens skola. Den undervisningstimresurs som behövs för modellen beaktas vid utarbetandet av BU2024. Sibbo kommun kommer att samla mera data om elevers frånvaro under

läsåret 2023-2024 så att vi kan bättre följa upp elevers frånvaro och åtgärda eventuella orsaker till frånvaron.